

Grazból a jövő felé

Az Első Európai Ökumenikus Találkozót 1989-ben rendezték meg Bázelen, Békét és igazságot a teremtett föld minden lakójának címmel. A nagygyűlés óriási eseménynek számított – az 1054-ben történt egyházszakadás óta először ekkor találkoztak egymással Európa katolikus, ortodox, ókatolikus, protestáns és anglikán keresztényei és egyházai, másrészt 1989 májusában Közép- és Kelet-Európa felől nagymértékű változások előjelei mutatkoztak, amelyek következtében ebben a régióban, a mi régióinkban is megindult a demokratizálódás folyamata, leomlott a Berlieni Fal és a kettéosztó vasfüggöny. A Bázeli Találkozó Záródokumentuma egységet sugall a hit megvallása tekintetében, és optimista Európa jövőjét illetően. „Mint Krisztus testének tagjai mi, keresztények különböző egyházakhoz és egyházi közösségekhez tartozunk. Keresztységünk, valamint az Isten Igéjét hallgató hitünk válaszában következében mint keresztények máris egyek vagyunk hitben, még akkor is, ha egyelőre nem vagyunk még teljes közösségben egymással. Törekszünk, hogy legyőzzük a tanban és gyakorlatban még mindig fennálló különbségeket, és végül is a teljes közösséget alkothassunk egymással. Miközben erre igyekszünk, látomásuként előttünk van az a közösség, amelyben a különböző hagyományok többé nem okok az egymástól való elkülönülésre, hanem inkább egymás kölcsönös meggazdagítására. Am most már minden egyházunkban tudatában vagyunk annak, hogy az ilyen közösséghez vezető utat együtt kell megtennünk.”¹ Illetve: „Reménykedünk és imádkozunk azért, hogy a bázeli nagygyűlés egyik jele legyen annak a reménységnek, hogy majd ez a mi megosztott kontinensünk a maga egészében megtalálja egységét. (...) Amiképpen a szó mélységes értelmében a Krisztus teste az „eltörölt ellenségeskedés”, úgy könyörgünk és dolgozunk azért, hogy az ökumenikus mozgalom Európában egy megbékélési folyamat legyen. Ebben a várakozásban nyerjük el feladatunkat, hogy teljesítsük sajátos funkcióinkat a mai saját társadalmainkban és Európa egészében.”²

A Második Európai Ökumenikus Konferencia témája Grazban a megbékélés volt. „A megbékélés – Isten ajándéka és az új élet forrása.” A megbékélés, kiengesztelődés a legtágabb értelemben – mindenekelőtt a legfontosabb az Istennel való megbékélés, ezek után az egyházak közötti megbékélés, vagyis a látható egység megteremtése, a más vallásokkal történő megbékélés, amely által a dialógus lehetségessé válik, megbékélés földrészek és régiók, kultúrák, emberek, népek és nemzetek, ember és természet között. A téma nem is lehetne aktuálisabb, hiszen 1989 optimizmusa már nem jellemző 1997-re. Politikai és gazdasági ellentétek, vallási, felekezeti feszültségek uralkodnak Európán. Az egységes fizetőeszköz bevezetése, az európai belső piac kiterjesztése, a posztkommunista országok uniós csatlakozási törekvései, a nemzetek

közötti megoldatlan kérdések ellentéteket indukálnak a különböző csoportosulások között a politikai és gazdasági hatalom megoszlásának tekintetében.

Európa terhes. Ikrei vannak, és az ikrek a „Félelem” és a „Remény” már az anyaméhben harcolnak egymással, és nem tudni, melyik kerekedik felül a másikon. A „Remény” a határokat nyitottá teszi, az emberek között bizalmat éleszt, toleranciát és emberi jogokat hirdet. A „Félelem” szerint az emberek a külső falak helyett belső falakat építenek önmaguk védelmében. A „Félelem” munkanélküliségről, erőszakról és szociális bizonytalanságról beszél. Van lelkük is a gyerekeknek? – már a nyitó istentisztelet prédikációjának hatásos képei is érzékeltették a gondok és bajok jelenlétét, de a megoldás keresésének aktivitását is.³

Milyen mondanivalója van a keresztény egyházaknak Európa szellemi-lelki, kulturális, gazdasági és politikai helyzetéről, egységéről? A meglévő felekezetek közötti és felekezeteken belüli feszültségek tények, és ezeknek sem látványos kibékítése, összemosása vagy elhallgatása nem vezethet eredményhez. Szépen lehet beszélni egységről, a megbékélésről mint Isten ajándékáról, alázatról és kompromisszumkész-ségéről, de az egyes csoportérdekek és célok gyakran kibékíthetetlenül ellentmondanak egymásnak. Ugyanakkor az is tény, hogy a keresztény Európa egyre inkább elvilágiasodik, illetve az egyház nem található meg azokon a területeken minőségileg és hitelt érdemlően a maga speciális küldetésével, ahol az emberek többségének mindennapjai zajlanak, gondoljunk csak a munka, a gazdasági és politikai élet vagy akár a szabadidő világára. A szekularizmusnak ez a kihívása és más, nem keresztény világvallások vagy vallási mozgalmak térhódítása összefogásra és együttes fellépésre sarkalja a „még nevében keresztény” Európát. Ezt a kettősséget lehet érezni a grazi konferencián is. Egyrészt már a nagygyűlés megkezdése előtt és a tanácskozások ideje alatt is óva intettek egyházi vezetők a túlzott optimizmustól, a nagy, áttörő eredmények elvárásától. A nagygyűlés záró dokumentumát pedig „egy halvány kompromisszumnak” értékelik, amely ugyan nagyjából vázolja a jelenlegi európai helyzetet, nem takarja el a problémák meglétét, beszél a megbékélés szükségességéről, az egyházak előtti kihívásokról, de igazából nem mutat irányt, a jövő felé nem indít határozottan. Másrészt a grazi konferencián résztvevő több mint 10.000, Európa minden országából és több mint 150 egyházából érkező ember megmutatta Európának, hogy él a kereszténység, a mindennapokban is jelen van, és meghatározza emberek gondolkodását és cselekedeteit. A nagygyűlést értékelő dokumentumok a hivatalos delegátusok munkájánál sokkal meghatározóbbnak tekintették a különböző akciók, agórák, rétegprogramok, kulturális programok jelenlétét és mozgatását, keresztény szervezetek és társaságok bemutatkozását, amelyek az egész konferenciát „Kirchentag-szerűvé”, élővé és a megbékélést a gyakorlati életben megvalósulóvá tették. Grazban a keresztények megélt közössége kapott hangsúlyos szerepet, és a résztvevőknek az a spontán megnyilatkozása és elvárása, hogy az egyháznak ki kell mennie a világba, hisz az egyház küldetése a világhoz és a világban élőkhöz szól.

A grazi konferenciát Európa helyzetének és benne az európai egyházak szerepének és feladatainak meghatározása indukálta. Vagy Krisztusban egymással megbékélés, az ökumenizmus vállalása és megélése, vagy a sokféleség által felaprozódás és hangsúlyvesztés – ilyen élesen vetődik fel a jövő felé irányuló kérdés és iránykeresés. Ilyen élesen kerül elénk is a kérdés itt Magyarországon. A keresztények száma csökken, az egyház nincs jelen az emberek, sőt a keresztény emberek mindennapjaiban, hiányoznak a fiatalok, hiányoznak a megtartó, megőrző és vonzó közösségek, nem hangzik el a kereszténység specifikus üzenete a politikai-gazdasági élet világában, mi várjuk a bejövőket, de nem megyünk ki a világba, nem missziós az egyház. A vallástalan világban felkészületlenül állunk a vallásos gyermekek nevelésének prob-

lémája előtt. Grazban a konferencia a magyar résztvevők egymás közötti találkozására két alkalmat is nyújtott, ahol az előzetes várakozáson felül voltak jelen különböző felekezetű testvéreink. Többször is megfogalmazódott az igény, itt nálunk is szükség lenne ökumenikus találkozóra, nekünk is meg kéne mutatnunk, hogy ott vagyunk, ott lehetünk az élet kellős közepén. Látniuk kéne a fiataloknak, hogy a kereszténység nem egy idejétmúlt történelmi maradvány szekularizált, elanyagiasodott társadalmunkban, hanem reális, jelenlévő és megélhető valóság, sőt hitünk szerint az egyedüli válasz az élet alapvető kérdéseire. Fel kéne mutatnunk jellegzetes sajátosságainkat, és épülni kéne a másik specifikumai által. Itt Magyarországon a változások óta sok lehetősége volt az egyházaknak arra, hogy a kérdésekkel küszködő és spirituális vákuumban élő emberekhez forduljanak, és felmutassák azokat az értékeket, amelyeknek a birtokosai, az evangélium megbocsátó és felemelő örömhírét, a Krisztusban megélt közösség megtartó és megelevenítő erejét. Fontos természetesen az önmeghatározás, a belső, felekezeti jelleg meghatározása, de ha csak ez a folyamat van meg, akkor az egyházak elszigetelődnek egymástól, az elszigetelődés falakat emel, és a falak nem erősítik a missziót. Itt Magyarországon, de Európában is a nyitott, toleráns, az emberek közé Krisztus hirdetésével, a jellegzetesen krisztusi szeretettel kilépő és a missziós parancsot komolyan vevő egyháznak van jövője, és tudatformáló szerepe, amely képes a másság elfogadására, az előítéletek nélküli dialógusra és az együttműködésre. A keresztény emberek Isten szeretetének, Krisztus keresztjének és a világban lévő felelősségünk komolyan vételének következtében igénylik az ökumenikus törekvéseket, a megbékélés hangsúlyozását és megélését a keresztény egyház felekezetei között.

Jegyzet

- 1 „Béke és Igazság” Európai Ökumenikus Nagygyűlés Záródokumentuma 39.
- 2 „Béke és Igazság” Európai Ökumenikus Nagygyűlés Záródokumentuma 65.
- 3 Elisabeth Parmentier: Predigt – Eröffnungsgottesdienst EÖV2 Dokument Nr. W4.